

3. Ковалів М. В., Іваха В. О. Діяльність органів поліції в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65-70.

4. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України: монографія / Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Музичук О. М., Казанчук І. Д. / Міністерство внутрішніх справ України; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : Факт, 2022. 452 с.

5. Екологічне право у схемах та визначеннях : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. К. Р. Резворович. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 188 с.

Мосейко А. Г.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

ORCID: 0000-0002-4103-3453

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ

Формування правопорядку в Україні як у сучасній правовій державі продовжує бути одним із основних завдань, незважаючи на агресію РФ, воєнний стан та інші негативні чинники, які, звісно, ускладнюють вказане завдання. Але існування правової держави є можливим лише на основі сталого правопорядку. При цьому важливим є обмеження державного примусу, та застосування його тільки у виправданих і чітко дозволених законом випадках.

У науковій літературі питанням правопорядку присвячено доволі чималий масив праць. Ці проблеми розглядали такі науковці як О. В. Антонова, М. В. Бакаїм, О. О. Барабаш, П. П. Білик, О. В. Ведмідський, О. М. Ганчук, Ю. В. Дем'янчук, Г. О. Канцер, І. В. Міма, І. А. Осадча, Т. С. Подорожна, А. Б. Турчин та інші. У працях висвітлювалися такі проблеми, як поняття та сутність правопорядку, аналізувалися види адміністративно-правових та інших засобів забезпечення правопорядку тощо. Однак більшість положень наразі потребують додаткових досліджень із врахуванням сучасних умов.

Правапорядок – важлива та необхідна складова кожної демократичної держави, своєрідний індикатор дотримання прав людини.

Так, Т. С. Подорожна правовий порядок визначає як стан врегульованості нормами права суспільних відносин, що охоплює такі властивості як узгодженість, скоординованість, структурна організованість, та залежить як від зовнішнього соціально-нормативного впливу, так і від характеру реагування на нього відповідних суб'єктів [8, с. 67].

О. О. Барабаш визначає правопорядок (правовий порядок) як «об'єктивно та суб'єктивно обумовлений стан соціального життя, який характеризується внутрішнім погодженням, урегульованістю системи

правових відносин, заснованих на нормативних вимогах, принципах права та законності, а також на демократичних, гуманістичних та моральних вимогах, правах та обов'язках, свободі та відповідальності всіх суб'єктів права» [2, с. 8].

На погляд І. В. Міми, правопорядок – «цілісне інституційне соціально-правове явище, що являє собою самостійний феномен правової реальності; визначає певний стан врегульованих правом суспільних відносин, характеризується реальним рівнем законності, забезпеченістю та реалізацією суб'єктивних прав, дотриманням юридичних обов'язків усіма громадянами, органами й організаціями» [7, с. 132].

О. М. Ганчук з допомогою ціннісно-інституційного підходу надає кілька визначень правовому порядку як складноорганізованому, багатоаспектному та поліфункціональному явищу. Одне із визначень правопорядку дослідниці – «якісний правовий стан, що виражається в функціонуванні системи суспільних відносин у заданих правом параметрах» [4, с. 166–167].

Що стосується нормативного визначення правопорядку, то вказаний термін має конституційну основу. Конституція України, зокрема, визначає, що правопорядок на відповідній території забезпечують місцеві державні адміністрації (п. 1 ч. 1 ст. 119); в Україні існують органи правопорядку, а також прокурорський нагляд за окремими діями цих органів (п. 2 ч. 1 ст. 131-1); сприяння охороні правопорядку на території Автономної Республіки Крим віднесено до її відання (п. 7 ч. 1 ст. 138) [6].

Правове забезпечення правопорядку відповідно до норм Конституція України передбачено низкою кодексів, законів та прийнятих відповідно до них підзаконних актів. Так, відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року одне із призначень вказаних адміністрацій – забезпечення правопорядку в районі відсічі збройної агресії РФ [9].

Отож, аналіз як позицій науковців, так і нормативних положень показує, що правопорядок – термін складний, мультिवаріантний, передбачає при його визначенні врахування великої кількості чинників, проте основний із них наступний: правопорядок – це виконання принципу законності, результат реалізації законності. Тому можемо запропонувати визначити правопорядок як частину загального суспільного порядку, яка являє собою установлену систему правовідносин, що складаються на основі законності, для її виконання та реалізації, результатом чого є стабільний стан (режим) упорядкованості суспільних відносин.

Держава зацікавлена у тому, щоб у ній існував правопорядок, тому його встановлення, дотримання, посилення є одними із найбільш важливих завдань держави. Для цього державою створено низку засобів забезпечення правопорядку, серед яких – суспільні, політичні, економічні, релігійні та інші. Проте чи не найбільшу вагу мають правові засоби забезпечення правопорядку, серед останніх – адміністративно-правові. Проте у літературі вчені по-різному оцінюють вказані засоби.

Так, А. Б. Турчин визначає адміністративно-правові засоби забезпечення виконання законних вимог посадових осіб органів виконавчої влади як «врегульовані нормами адміністративного законодавства способи впливу на відносини, що склалися у сфері виконання законних вимог посадових осіб органів виконавчої влади, з метою забезпечення охорони прав і свобод громадян, зміцнення законності, запобігання правопорушенням» [10, с. 12].

О. В. Ведмідський, аналізуючи зміст адміністративно-правового забезпечення правопорядку, включає у нього три складові: установлення правил поведінки, заборон у певних сферах життя; визначення відповідної моделі правопорядку; виокремлення гарантій забезпечення правопорядку – застосування відповідальності, інших примусових заходів [3, с. 17].

На наш погляд, адміністративно-правові засоби забезпечення правопорядку можна визначити як сукупність засобів, врегульованих нормами адміністративного права, з допомогою яких забезпечується правопорядок.

Щодо видів адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку, то, наприклад, Г. О. Канцер до таких засобів, які забезпечують порядок електронного урядування, відносить «норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права, акти реалізації адміністративно-правових норм» [5, с. 213].

М. В. Бакаїм, розглядаючи адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сімейно-побутовій сфері, відзначає такі як попередження та припинення правопорушень, у тому числі й повторних, установлення особливих вимог до поведінки правопорушника, адміністративно-правові запобіжні заходи та інші [1, с. 188–191].

Пропонуємо адміністративно-правові засоби забезпечення правопорядку можна поділити дві основні категорії – примусові засоби забезпечення та засоби забезпечення шляхом переконання.

До примусових адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку віднесемо: застосування адміністративно-правового примусу у різних формах; примусові види адміністративно-правових засобів, які застосовуються Національною поліцією (поліцейські заходи) – реагування на правопорушення, запобігання загрозам правопорядку, превентивні заходи тощо); притягнення до адміністративної відповідальності та інші. До адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку шляхом переконання віднесемо: організація державних та громадських заходів переконання; роз'яснення завдань державного управління щодо забезпечення правопорядку, інструктаж, агітація та подібні заходи; заходи заохочення та інші.

Проте тільки комплексне застосування вказаних адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку у поєднанні із іншими правовими засобами (конституційно-правовими, кримінально-правовими тощо) зможе у повній мірі забезпечити правопорядок.

Список використаної літератури:

1. Бакаїм М. В. Адміністративно-правова характеристика діяльності суб'єктів запобігання та протидії правопорушенням у сімейно-побутовій сфері: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 220 с.
2. Барабаш О. О. Правосвідомість, правопорядок та законність як чинники правомірної поведінки. *Форум права*. 2018. № 3. С. 6–12. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_3_3.pdf.
3. Ведмідський О. В. Сутність та зміст поняття адміністративно-правового забезпечення правопорядку. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції*: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 27 травня 2016 р.). Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. С. 15–17.
4. Ганчук О. М. Правовий порядок: ціннісно-інституційний підхід: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. Хмельницький, 2021. 205 с.
5. Канцер Г. О. Засоби адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 4 (70). С. 211–215.
6. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Міма І. В. Взаємозв'язок справедливості та правопорядку. Actual problems of modern science: The 4th International scientific and practical conference (Boston, USA, January 31 – February 3, 2023) / editorial board: E. Pluzhnik and others. Boston: International Science Group. 2023. Pp. 132–133.
8. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : монограф. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 536 с.
9. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 17. Ст. 444.
10. Турчин А. Б. Адміністративна відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб органів виконавчої влади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2012. 20 с.